

Gruvorna:

Vånga St gruva eller Storgruvefältet:

Där torde ha brutits tidigast och även sist.

Beläget på Doverstorps ägor, i närheten av vångagränsen.

En lång rad av gruvor med skilda namn, som Hennegruvan, ~~XXXXXXXXXXXX~~
Abramsgruvan Gattorpsgruvan, Garpegruvan, Krokgruvan, Älggruvan, etc.

Flera av dem gingo ih p under jorden

I trakten däromkring funnos flera mindre öppningar och skärpningar.

På Sätra Doverstorp, Eliantorp och även på torps ägor.

Bergsmännen och De Geer bröto i var sina gruvor.

Bergsmännen hade prioritet.

Eröto gemensamt i samma gruva vid något tillfälle.

Hästvindar började användas 1635.

~~XXXXXXXXXXXX~~ Glansgruvorna upptogs 1658 och drevs omkring 100 år.

Tidigare hade emellertid Lars Hindrikeson, som ägde Orga, där upptagit en gruva redan 1639.

Malmstrecken där var mycket smala. Bara ca en aln.

Även här bröts både av bergsmännen och De Geer. Vid ett tillfälle i samma gruva.

Tolk. rpegruvan upptogs ca 1650, nedlades. Nedlades år 1776
Men varit i drift på 1820-talet.

Driften vid gruvorna var ej kontinuerlig. Det inträffade ras. ~~XXXXXXXXXXXX~~
~~XX~~ Malmen tog slut.

Man började bryta i en annan gruva.

Organisationen av arbetet vid Gruvorna, och ägandet av malmen.
Gruverotar 12- 16. Andelar bundna till gårderna.

Gruvdriften och produktionen 1650-1658.

Vånga Bergslag:

Gruvorna: Det största och förnämsta gruvfältet är Vånga Storgruva eller Diligast och även sist torde järnmalm brutits i Vånga Storgruva, även kallat Storgruvefältet, som är beläget på Doverstorps ägor, således i Risinge socken. Där finnes en lång rad av gruver med skilda namn, som Hernegruvan, Krokgruva, Elseruvan, Abramsgruvan och Gettorpsgruvan osv.. Dessa gingo i många fall ihop under jorden.

Därnäst var Glansgruvorna, där var malmstreet mycket smalt. Där bröts ca 1650-1750.

Tolskeppsgruvan

1650
1717-1760

guld lagd 1776, 16 januari djupa,
där ha brutits där ca 1820.

Mindre skärpningar i närheten av storgruvefältet.

Bergslaget var indelat i 12 senare i 16 gruverotat, där bergsmännen hade andelar i förhållande till sina gårdars storlek.

Rotarna bröto efter någon turordning, Tidvis bröts vid båda gruffälten. Brytningen var ej kontinuerlig. Ibland uppkom ras i gruvan, Ibland blev det för mycket vatten, Ibland tog malmen slut. Och då sökte man sig till en annan gruva eller en ny skärpning.

Vid brytningen var man uppdelad i arbetslag, Somliga gjorde tillmakning och brytning. Andra vinschade upp vatten. Andra åter vinschade upp malm. När malmen kom upp ur gruvan skulle kungen ha varit tionde bår. ~~Var så länge~~ så länge var arbetet kollektivt

Sedan delades malmen så att varje bergsman i laget fick sin malmhög. Denna var hans personliga egendom med vilken han kunde göra efter lägenhet. Sälja den, eller vanligtast var han med i något hyttelag och smälte sin malm där.

Even De Geers folk bröt i sine gruvor vid båda dessa gruffält. Men Bergsmännen hade prioritet på brytningen. De hade varit först på plats. Och De Geer fick ställa sig i kön.

Osämjan var emellertid ej större än att de vid ett par tillfällen bröto i samma gruva.

Många hemska olyckor vid gruvorna, som kan avläsas i begravningslängderna i Vånga och Risinge kyrkoarkiv.

Det krävdes en omfattande organisation för bergstruket.

- 1) Bergskollegie, 2) Bergmästare ~~och~~ med bergmästare, 3) Bergfogde för bergslaget. 4) gruvfogde för de olika gruffälten. 5) guldfogde, Hamningarna
- 5) bredvid häradstingen hölls särskilda Bergs- och gruveting, samt gruveröten. Men det inte nämna Hammartingen.

Bergslaget hade särskilda riksslagsmän.

Tolsteppsgruvan

Extra ting 16/8 1670: Gruvan "opfars" för QDär sedan mellan Tolstepp och Skerbyn på allmänningen. Bergsmännen högg ned till gruvan mellan Väseter och Tolstepp "utan samma byars besittares kländer".

Relation 1782:

- Odelagd 1776 på 16 famnars djup, där en i
horablande insprängt blodsten finns, som enligt
1758 års kommission kunnat gott järn. Botten ska
nu för det mesta vara utsträngd av en röd fältspat
så att själva malningägen inte innehar mer än
fretton kvartens längd.